

TEMA

Indspil til et bibelsk lederideal

AF HENRIK NYMANN ERIKSEN

Vægten i det bibelske lederideal ligger ikke på evner og kompetencer, men på personlighed og karakter.

Henrik Nymann Eriksen,
f. 1965

Forstander på Luthersk
Missions Højskole (LMH)
hne@lmh.dk

Ledere fylder meget i Bibelen. Det gælder fra profeter og konger i GT til apostle og menighedsledere i NT. Tager man lederne ud af Bibelen, er persongalleriet voldsomt reduceret. Men hvad er et bibelsk lederideal?

Svaret på det spørgsmål kan gives på flere måder. Man kan analysere en håndfuld af de mest betydningsfulde ledere og spørge, hvad vi kan lære af dem, fx Moses, Josva, David, Hizkija, Ezra eller Nehemias. Man kan også svare på spørgsmålet ved beskrive de billeder, som bruges om ledere i NT, fx hyrde, tjener, far og mor. For det tredje kan man vælge at se på den konkrete ledervejledning, som Paulus giver til henholdsvis Timotheus og Titus i pastoralbrevene: Hvad fremhæver han i disse breve som vigtige egenskaber ved en kristen leder?

Jeg har valgt den sidste model. Det betyder ganske vist, at vi i det følgende går glip af de forskelligartede bibelske lederskikkelser, som vi kan spejle os i som kristne ledere. Vi går også glip af indlevelsen i de bibelske ledermetaforer med det rum for nuancer og forskellige betoning, der ligger i billedsproget.

I stedet får vi konkret ledervejledning af en mand, som selv har handskerne på og står midt i opbygningen af nye menigheder, der er helt afhængige af et stærkt og sundt lederskab, hvis de ikke skal ende med at lide den åndelige vuggedød.

Jeg vil i det følgende kort nævne 11 karakteristika ved kristent lederskab, som Paulus vægtlægger i sine mentorbreve til Timotheus og Titus.

Det kendetegner gode ledere, at de giver Bibelen god plads i menighedens liv, og at de gør det på en måde, så Bibelens budskab bliver til nytte for forsamlingen

1. Fokus

Timotheus var leder i menigheden i Efesos og Titus på Kreta, og begge steder blev de udfordret af folk, der med deres påstande, interessefelter og nogle gange misforståelser flyttede fokus i menighederne. En væsentlig opgave bliver dermed for en kristen leder at fastholde fokus på det vigtigste, og at være dagsordensættende i forsamlingen. Paulus skriver bl.a.: "Du skulle påbyde visse folk, at de ikke må føre vranglære eller holde sig til myter og endeløse stamtavler, hvad der snarere fremmer spekulationer, end det tjener Guds frelsesplan" (1 Tim 1,3f).

Emnerne kan variere med tid og sted, men det er et kendetegn på gode kristne ledere, at de fastholder fokus for menigheden på det, som fremmer "Guds frelsesplan." Det gælder både opbyggelsen indadtil i forsamlingen og missionen udadtil mod de ikke-troende.

2. Bibelforkyndelse

Da Paulus skriver sit andet brev til Timotheus, er menigheden i tilbagegang. Under de forhold understreger han betydningen af, at de holder fast ved de bibelske skrifter. Ikke først og fremmest som et principielt teologisk synspunkt, men som en pulserende nerve i menighedens liv.

Det skyldes en stærk overbevisning om Bibelens natur og nytteværdi: "Ethvert skrift er indblæst af Gud og nyttigt til undervisning, til bevis, til vejledning og til opdragelse i retfærdighed, så at det menneske, som hører Gud til, kan blive fuldvokset, udrustet til al god gerning" (2 Tim 3,16f).

Det kendetegner gode ledere, at de giver Bibelen god plads i menighedens liv, og at de gør det på en måde, så Bibelens budskab bliver til nytte for forsamlingen.

3. Styrke i nåden

En kristen leder er bevidst om, at evangeliet om Jesus er den største og vigtigste kraft i hans eget og menighedens liv. Titus havde udfordringer med livsførelsen i menigheden på Kreta, men han forfalder ikke til at gå moralismens vej.

I stedet understreger Paulus nådens betydning i den situation: "Guds nåde blev åbenbaret til frelse for alle mennesker og opdrager os til at sige nej til ugudelighed og verdslige lyster ..." (Tit 2,11f).

Guds ufortjente godhed og kærlighed kan forvandle mennesker, og det ved den gode kristne leder. Han ved også, at det gælder ham selv, og opsøger derfor Guds nåde som en kraft i sit eget liv. "Vær stærk ved nåden i Kristus Jesus" (2 Tim 2,1), lyder rådet i det sidste brev, apostlen skrev før sin henrettelse.

4. Evighedshorisont

Den kristne leder ved, at værdien af menighedens valg og prioriteringer i sidste ende afgøres af, hvordan de tager sig ud fra evighedens synsvinkel. Det perspektiv gør noget ved vores tjeneste og valget af aktiviteter.

Når Paulus formaner Timotheus til at

prædike, sætter han evighedens betydning for lederskabet på spidsen: "Jeg indskærper dig for Guds ansigt og for Kristus Jesus, der skal dømmes levende og døde, så sandt han kommer synligt og opretter sit rige: Prædik ordet" (2 Tim 4,1).

Den kristne leder står på broen af menighedens skib og spejder i horisonten for at finde den rigtige kurs, og længst ude er fyrtårnet i den kommende verden. Det må ikke forsvinde ud af syne for en leder i kristent arbejde.

5. Bøn

Paulus var selv et bedende menneske, og han opfordrer Timotheus som kristen leder til at prioritere det samme: "Jeg formaner da først af alt til bønner og anrøbelser, forbønner og taksigelser for alle mennesker" (1 Tim 2,1).

Mit indtryk er, at bøn er et underbetonet tema i talen om kristent lederskab. Det er rigtigt, at mange andre end kristne ledere har glæde af at bede og kan have en tjeneste som forbedere. Bøn er derfor ikke en lederaktivitet i sig selv, men lederskab uden bøn risikerer at blive overfladisk.

Det handler dels om vores forhold til Gud, men også til de mennesker og den menighed eller kristne organisation, vi er ledere i. Bøn baner vej for Gud i vores lederskab, og bøn hjælper os til som ledere at se mere og mere med Guds blik på mennesker og aktiviteter, beslutninger og prioriteringer.

Tilsynsmænd

1 Tim 3,1-7

- Ulastelig
- Én kvindes mand
- Ædruelig, ikke drikfældig
- Besindig
- Værdig
- Gæstfri
- En god lærer
- Ikke voldsom
- Mild
- Ikke stridbar
- Ikke glad for penge
- Kunne styre sin egen familie i lydighed og agtværdighed
- Ikke nyomvendt
- Ikke hovmodig
- Godt omdømme

Menighedstjenere

1 Tim 3,8-13

- Agtværdig
- Stå ved sit ord
- Ikke forfalden til megen vin, men ædruelig
- Ikke grisk
- Eje troens hemmelighed med ren samvittighed
- Ikke sladderagtig
- Tro i alt
- Én kvindes mand
- Kunne styre egen familie godt

Ældste og tilsynsmænd

Tit 1,5-9

- Ikke noget at udsætte på
- Én kvindes mand
- Troende og opdragne børn
- Ikke egenrådig
- Ikke opfarende
- Ikke drikfældig
- Ikke voldsom
- Ikke ude efter skændig fortjeneste
- Gæstfri
- Kærlighed til det gode
- Besindig
- Retfærdig
- From
- Herre over sig selv
- Holde fast ved lærrens troværdige ord
- I stand til både at formane med den sunde lære og gendrive dem, der siger imod

Fig 1: Oversigt over lederdyder og -laster i 1 Timotheus 3 og Titus 1

6. Selvindsig

Mange ledere i kristent regi har travlt. Det er måske ikke så underligt, men det er forbundet med en risiko for overfladiskhed både i forhold Gud, andre og sig selv. Paulus adresserer forholdet til os selv med følgende ord: "Giv agt på dig selv og på den undervisning du giver, hold fast ved det; for når du gør det, bliver du til frelse både for dig selv og for dem, der hører på dig" (1 Tim 4,16).

Det hører med til godt kristent lederskab at være refleksiv om sig selv og sin egen tro og tjeneste. Ikke navlepillende, men dog selviagttagende.

Selvrefleksionen gælder lederens eget gudsforhold. Denne side ved selvrefleksionen kan evt. understøttes af en sjælesørger. Men refleksionen gælder også vores tjeneste som kristne ledere: Hvilken type leder er jeg? Hvordan forvalter jeg det ansvar, som er lagt hen til mig? Hvad gør det ved andre at have mig som leder? Det hører med til godt kristent lederskab at give agt på sig selv.

7. Lederlaster

Paulus viger ikke tilbage fra at lave lister over laster og dyder for en menighedsleder (1 Tim 3. Tit 1; se fig. 1). Når det gæl-

der lederlasterne, så tjener opremsningen som et spejl, der kan øge opmærksomheden på forhold, der modarbejder vores tjeneste som kristne ledere.

Selvom de omtalte laster er skrevet ind i aktuelle situationer i Efesos og på Kreta i det første århundrede, har de relevans for åndelige ledere til alle tider – ikke som afsluttede og lukkede lister over fristelser, ledere kan falde i, men dog som risici, vi alle må være opmærksomme på.

Vi bemærker således, at det er godt for vores lederskab, hvis vi *ikke* er hovmodige og egenrådige, *ikke* er stridbare og opfarende, *ikke* er glade for penge, *ikke* drikker for

meget alkohol, *ikke* taler dårligt om andre og *ikke* ser efter andre kvinder end vores egen kone osv.

Fravær af disse laster skaber ikke i sig selv en god kristen leder, men lasterne kan være med til at ødelægge en ellers dygtig og nådegaveudrustet leder, så lederskabet bliver utroværdigt, usundt og uden åndelig gennemslagskraft.

8. Lederdyder

I listerne over dyder og laster veksler de to mellem hinanden. Det er værd at bemærke, at vægten i det bibelske lederideal ikke ligger på kompetencer, men på personlighed og karakter. Det betyder ikke, at lederevner er uden betydning, slet ikke, men det særligt kristne i lederskab knytter sig ikke primært til evnerne, men til lederens karakter.

De dyder, som fremhæves for ledere i den tidlige kirke, er bl.a. følgende: Et personligt og opgjort forhold til Gud, et godt familieliv i relation til børn og ægtefælle, respekt og anerkendelse i og uden for menigheden, en gavmild og gæstfri attitude over for andre, en besindig og lyttende attitude i beslutningsprocesser, selvkontrol og guds frygt, troskab mod Guds ord og evne til at give det videre.

Godt kristent lederskab er altså ikke gjort med almindelige lederfærdigheder, men drejer sig i højere grad om lederens personlighed og karakteregenskaber.

9. Lederskab med kant

Til et sundt kristent lederskab hører mod og vilje til at sige fra over for usund forkyndelse og usundt liv i menigheden. Paulus understreger det flere gange i pastoralbrevene fx med følgende karakteristik af en kristen leder: "Han er i stand til både at formane med den sunde lære og at gendrive dem, der siger imod" (Tit 1,9).

I lederskabet ligger et mandat og en forpligtelse til at værne menigheden mod åndelige sygdomme. Det kan betyde fravalg af forkyndere, som har en falsk forkyndelse, men det kan også betyde formaning og i sidste ende menighedstugt indadtil i menigheden, hvis umoral og usunde relationer, fx magtmennesker, dukker

op. Denne side ved lederskabet kræver mod, men det kan være svigt ikke at tage det på sig.

10. Udholdenhed

Flere gange i pastoralbrevene dukker ordet "slid" op. Paulus er realistisk i sit syn på det kristne lederskab. Selvom han kan tale om ledertjenesten som noget vigtigt, ved han også, at det indimellem er hårdt. Det gælder det daglige slid med de helt almindelige opgaver, men i særdeleshed de situationer, hvor noget går galt, og lederen har et særligt ansvar for at handle.

Derfor opfordrer han til at "stride den gode strid" (1 Tim 1,18). Godt kristent lederskab er kendetegnet ved udholdenhed både i den daglige trummerum, og når der opstår problemer, og man ønsker sig væk til en solbeskinnet sydhavsø. I de situationer finder den kristne leder styrke i nåden og fortsætter sit slid - som en bonde, der trofast gør det, der skal gøres før høst (2 Tim 2,1.6).

11. Giv stafetten videre

Både Timotheus og Titus opfordres til målrettet at rekruttere medarbejdere, som kan oplæres og løfte opgaven, når de selv ikke er der mere (2 Tim 2,2. Tit 1,5). De er selv frugter af denne strategi i Paulus' tjeneste.

Gode ledere knytter gode medarbejdere til sig, oplærer dem, giver den ansvar og vover at lade dem stå på egne ben. Den kristne leder tænker ikke om sig selv som tjenestens endestation. Vi har fået stafetten og løber vores runder på stadion, men den skal gives videre til andre. Det giver dels en ydmyghed om vores egen betydning, men også en målrettethed med at oplære og udvikle dem, der skal komme efter os.

Som leder i kristent arbejde må man altså lave nogle bevidste prioriteringer - både i ens eget liv og i den menighed eller arbejdsgren, man er betroet ansvar for.

En kristen leder ved med sig selv, at vi har vores opgave på lånt tid, men i den tid må vi gøre det så godt, som vi kan - til gavn for mennesker og til Guds ære. ■

Det er værd at bemærke, at vægten i det bibelske lederideal ikke ligger på kompetencer, men på personlighed og karakter